

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 4 din 10.01.2024

Dosar nr.: 540/2022

Petiția nr.: 5598/11.08.2022

Petent: Partida Romilor „Pro Europa”

Reclamat: ...

Obiect: petenta reclamă lezarea demnității persoanelor de etnie romă printr-un comentariu discriminatoriu postat pe pagina de Facebook

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1. Asociația Partida Romilor “Pro-Europa”, cu adresa de corespondență în municipiul București, Sector 5, Str. Telița nr. 31, și cu adresă de e-mail: partidaromilor_secretariat@yahoo.com

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. , cu domiciliul...

II. Procedura de citare a părților

3. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa înregistrată sub nr. 5598/14.09.2022 a fost citată petenta, iar prin adresa înregistrată sub nr. 6314/14.09.2022 a fost citată partea reclamată, părțile fiind invitate ședința de audiere din data de 03.10.2022. Citațiile au fost transmise părților prin intermediul serviciilor poștale, cu formular de confirmare de primire, la dosar existând dovada primirii corespondenței. Citațiile au fost de asemenea transmise părților prin e-mail, existând la dosar dovada transmiterii.

5. La termenul de audieri părțile au fost absente.

6. Prin adresa înregistrată sub nr. 7004/05.10.2022 partea reclamată a solicitat acordarea unui nou termen de audiere, citația pentru data de 03.10.2022 fiindu-i comunicată prin poștă în data de 04.10.2022 și astfel neputând fi în cunoștință cu privire la prezentarea în data de 03.10.2022, la sediul CNCD.

7. Prin adresa înregistrată sub nr. 7556/24.10.2022 partea reclamată a depus un punct de vedere însoțit de înscrisuri.

8. Prin adresa înregistrată sub nr. 8386/18.10.222 s-a comunicat părților posibilitatea de a formula concluzii scrise raportat la aspectele invocate pe parcursul soluționării petiției.
9. Prin adresa înregistrată sub nr. 8870/08.12.2022 partea reclamată a depus concluzii scrise.
10. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților

Susținerile petentei

11. Prin petiția înregistrată sub nr. 5598/11.08.2022 petenta susține că partea reclamată a publicat un comentariu cu caracter profund rasist, pe pagina publică de socializare Facebook aparținând lui ..., etnic rom, subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale.
12. Petenta arată că acesta a distribuit pe pagina publică de Facebook, care are numeroși urmăritori, un comentariu referitor la vizita efectuată la Auschwitz în data de 1 august 2022, împreună cu cei 50 de delegați ai Asociației Partida Romilor Pro-Europa. Prilejul acestei vizite a avut o conotație extrem de importantă, aceasta subscriindu-se regretabilului eveniment de comemorare a genocidului împotriva romilor, produs în urma cu 80 de ani, când peste 4.300 de romi, inclusiv copii, femei și vârstnici, au fost uciși.
13. Partea reclamată a postat un comentariu legat de această vizită, prin care semnala, cu alte cuvinte, că nu e cazul să se scrie despre romi în contextul Holocaustului, acesta fiind atributul exclusiv al evreilor. Comentariului părții reclamate are următorul conținut: „De ce vorbiți de romi? Naziștii au urmărit exterminarea evreilor. Nu e cazul să confiscați toate evenimentele trecute.”
14. Petenta susține că gestul incalificabil al părții reclamate nu poate fi minimalizat sub nicio formă, având în vedere funcția pe care o deține, extrem de importantă, în cadrul Fondului Român de Dezvoltare Socială și anume director financiar, aceasta gestionând o mare parte a fondurilor destinate comunităților de romi vulnerabile din România.
15. Petenta precizează că atitudinea vizibil rasistă a părții reclamate aduce, fără putință de tăgadă, atingere gravă asupra imaginii comunității romilor din România, care are nevoie mai mult ca oricând să i se protejeze drepturile și să fie tratată cu respectul și decența cuvenite oricărui cetățean din România.
16. Având în vedere că data de 2 August (care a fost consacrată ca fiind Ziua Europeană de comemorare a victimelor Holocaustului împotriva romilor), a beneficiat pentru prima dată de onorul Gărzii de Onoare a Ministerului Apărării Naționale, iar Statul român (prin Președintele Statului și Prim-ministrul României) și-a asumat responsabilitatea față de acest episod dramatic din istoria romilor, petenta consideră a fi de neacceptat ca o asemenea faptă a reclamatei să fie tolerată, ținând cont de faptul că partea reclamată este persoană publică, fiind angajată a Guvernului României cu o funcție atât de importantă, în interacțiune cu etnia romilor.
17. Petenta anexează ca probe capturi ecran/ foto pentru conținut, de pe internet.
18. Petenta inserează link-ul unde se pot proba faptele prezentate (<https://www.facebook.com/marian.daragiu.5>).

Susținerile părții reclamate

19.Partea reclamată menționează că a ocupat până la data de 13.09.2022 în cadrul Fondului Român de Dezvoltare Socială (FRDS), postul de Șef departament financiar, contabilitate, verificare cheltuieli proiecte, recuperare debite și nu postul de director financiar, în organigrama FRDS neexistând niciodată un astfel de post.

20.Prin punctul de vedere partea reclamată susține că îl cunoaște pe D.M. de peste 20 de ani de când a monitorizat financiar un proiect implementat de Asociația Ruhama, unde acesta a fost manager de proiect, ocazie cu care au devenit prieteni pe Facebook.

21.Partea reclamată susține că la postarea legată de vizita la cele două foste lagăre de exterminare din Polonia a făcut următoarea afirmație: *"De ce vorbiți de romi? Naziștii au urmărit exterminarea evreilor. Nu e cazul să confiscați toate evenimentele trecute."* dorind astfel să avem o dezbatere, un schimb de idei pe această temă.

22.Partea reclamată susține că istoria pe care a studiat-o, predată și de aceasta ulterior, până la Revoluția din 1989, nu făcea vorbire decât despre exterminarea evreilor.

23.Partea reclamată precizează faptul că, în anul 1984, când a vizitat personal aceste două locații, niciunde nu se pomenea măcar un cuvânt despre uciderea romilor, făcându-se vorbire doar de uciderea evreilor.

24.Partea reclamată susține că a citit studiile istorice făcute după 1990, aflând că au fost omorâți în acele lagăre și persoane de altă etnie, în speță 4.500 de romi pe lângă cele 6 milioane de evrei; de asemenea a citit că termenul de holocaust se utilizează în vorbirea curentă doar pentru masacrarea evreilor, așa cum rezultă din studiile istorice, o analiză a termenilor găsindu-se în lucrarea: Bartov, Omer: Antisemitism, the Holocaust, and Reinterpretation of National Socialism și în lucrarea: Berenbaum, Michael & Peck, Abraham J. (editori), The Holocaust and History: The Known, the Unknown, the Disputed, and the Reexamined, Bloomington, 1998, pag. 75-98.

25.Partea reclamată susține că în activitatea sa de monitor financiar a lucrat cu multe persoane de etnie romă (ex...., etc) și nu a făcut niciodată discriminare etnică, ba dimpotrivă a ajutat și a sprijinit, în activitate, organizațiile de romi.

26.Partea reclamată susține că profilul de Facebook îl deține ca persoană privată și că a precizat acest lucru atunci când a postat respectivul comentariu, aflându-se în concediu de odihnă în acea perioadă.

27.Partea reclamată precizează că în cadrul FRDS nu are nicio implicare în aprobarea finanțării proiectelor și nici în monitorizarea tehnică-financiară a lor.

28.Partea reclamată susține că, în urma acelei postări, a primit multe mesaje cu jigniri, amenințări, cu atacuri la funcția pe care o deține la Fondul Român de Dezvoltare Socială și cu presiuni asupra conducerii de a se lua măsuri împotriva sa.

29.Partea reclamată susține că și-a prezentat scuze public și a arătat că nu a avut nicio clipă intenția de discriminare a etniei romi, după cum urmează: *„Îmi cer mii de scuze pentru remarca mea din ziua comemorării Holocaustului. A fost bazată pe insuficienta cunoaștere a istoriei adevărate. Nu am avut niciun fel de intenție de a diminua importanța evenimentului. M-am documentat și acum am înțeles că alături de evrei au fost și romi. Înțeleg și respect opiniile exprimate în legătură cu acest "incident" nedorit."*

30.Prin concluziile scrise partea reclamată reiterează același aspecte prezentate anterior.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil/ Jurisprudența

31. În soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

➤ Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

- art. 10 Libertatea de exprimare,
- art. 14 Interzicerea discriminării
- art 17 Interzicerea abuzului de drept

➤ Constituția României, revizuită în anul 2003:

- art. 1 alin. (3), art. 4, Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni,
- art. 16 Egalitatea în drepturi,
- art. 29 Libertatea conștiinței
- art. 30 Libertatea de exprimare

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

➤ Codul Civil Român: art. 70 Dreptul la liberă exprimare și art.75 Limite

➤ OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: art. 2 alin. (1) și alin (8) și art. 15 Dreptul la demnitate personală

➤ Declarația Universală a Drepturilor Omului, art 19

➤ Națiunile Unite – Dispozițiile relevante ale Pactului internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR), art 19

➤ Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 62 din 18.01.2007

➤ Jurisprudența CNCD.

Principiile de analiză

32. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că *”principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale”*. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că *”principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- la situații egale *trebuie să corespundă un tratament egal,*
- la *situații diferite*, tratamentul juridic nu poate fi decât *diferit*. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat”.

33. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă *discriminare directă în condițiile* în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria *”criteriului protejat”*.

34. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;

- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

35. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de art. 2 alin. 1 din OG nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act/a unei fapte care încalcă dreptul la un tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din OG nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* din cauza apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

36. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- ✓ existența unei limitări a libertății de exprimare;
- ✓ legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume:
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- ✓ legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- ✓ necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

37. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) prin care s-au stabilit un set de condiții pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, elemente analizate în fiecare caz în parte adus la cunoștința CNCD.

38. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie expres prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

39. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută

de lege (prevedere legală care, la rândul ei trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit.

30. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de CEDO, după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

31. Prima cerință, cea a *existenței unei prevederi legale*, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2, alin. (1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2, alin. (8) din OG nr. 137/2000 potrivit cărora „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”. Apreciam că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

32. Raportat la scopul legitim urmărit, prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de categoria căreia îi aparțin sau de convingerile religioase ale acestora, astfel că și această condiție este îndeplinită.

33. Protecția demnității unor persoane sau a unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție, respectiv comentariile efectuate pe pagina de socializare Facebook, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane legat de apartenența la un grup – astfel cum prevede art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată.

34. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

35. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „*este necesară într-o societate democratică*”.

36. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „*relevante și suficiente*” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „*nevoi imperioase*” („*pressing social need*”).

37. Identificarea unei „*nevoi imperioase*”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „*nevoi imperioase*”

susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801).

38.În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „*margină de apreciere*” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „*nevoi sociale prezente*”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

39.Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv în analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care sunt redate cele ce urmează:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilită în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități.

Aplicarea principiilor la speță

40.În fapt, Colegiul director reține spre analiză faptul că petenta reclamă fapte de natură discriminatorie, motivând că prin comentariile postate pe Facebook la data de 01.08.2022, partea reclamată a făcut o afirmație discriminatorie, rasistă și instigatoare la ură și dispreț la adresa cetățenilor români aparținând minorității naționale a romilor.

Petenta este o asociație cu personalitate juridică ce are ca misiune implementarea programelor naționale prin care urmărește creșterea numărului de copii romi înscriși în licee și facultăți pe locurile special alocate de Guvernul României în cadrul măsurilor afirmative pentru îmbunătățirea situației comunităților de romi, să ofere adulților romi șansa să își reia studiile, să asigure participarea activă la viața culturală, să îmbunătățească în general viața romilor. Printre obiective, asociația are și prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare față de romi și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și ale minorităților.

Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării pe criteriul *etnie* raportat la comunicările verbale din postarea părții reclamate, obiect al prezentei sesizări.

41.În drept, examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajul transmis de reclamată, limbajul folosit de aceasta, precum și comentariile survenite pe marginea acestei postări ar fi putut aduce atingere dreptului la

imagine al persoanelor de etnie romă prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată.

42. Pe fond, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile petentei, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă, în acest caz, s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit, potrivit art. 2, alin (1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000.

43. În scopul de a determina dacă comentariul reclamat drept discriminatoriu, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unei persoane sau unei categorii de persoane, Colegiul director va examina: *obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, unde au fost difuzate comentariile, rolul în societate al persoanei.*

Obiectivul urmărit de partea reclamată

44. Obiectivul urmărit de reclamată este important:

- a dorit aceasta să informeze publicul cu privire la un subiect, informație de interes public?
- a dorit acesta să prezinte persoana într-o ipostază degradantă ori a urmărit atragerea atenției, într-un mod ironic, asupra anumitor aspecte?
- a urmărit doar emiterea unui punct de vedere fără a realiza conotațiile reale ale mesajului transmis în comentariul postat?

În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

45. Colegiul director apreciază că, în speță, partea reclamată a prezentat opinia sa personală printr-o afirmație publică, realizând să transmită în cadrul mesajului postat conotații jignitoare la adresa persoanelor de etnie romă, putând fi reținut un element provocator sau ostil împotriva acestor persoane. Poziția de pe care au fost prezentați cetățenii minoritari aparținând etniei romă aduce prejudicii acestora în comunitate, creând un cadru intimidant, ostil, degradant și ofensiv la adresa acestora.

Contextul în care a fost făcută afirmația

46. Comentariul respectiv al petentei a fost făcută pe site-ul de social-media Facebook în data de 01.08.2022, ca replică la postarea unui comentariu al unui membru etnic rom.

O persoană de etnie romă, D.M., subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale, a postat în data de 01.08.2022 un comentariu în care făcea referire la vizita efectuată la Auschwitz împreună cu 50 de delegați ai Asociației Partida Romilor Pro-Europa, în data de 1 august 2022. Deplasarea participanților a avut o conotație importantă, aceasta subscriindu-se evenimentului de comemorare a genocidului împotriva romilor, data de 2 august fiind consacrată ca fiind Ziua Europeană de comemorare a victimelor Holocaustului împotriva romilor, beneficiind, în cadrul ceremoniei, de onorul Gărzii de Onoare a Ministerului Apărării Naționale.

Reclamata, ca reacție la prezentarea acestei vizite a delegației la Auschwitz, a postat un comentariu cu o afirmație care excede contextului dar care a prejudiciat imaginea cetățenilor români aparținând minorității naționale a romilor.

47. Partea reclamată și-a exprimat punctul de vedere în ceea ce privește aspectele sesizate de petentă, menționând că nu a dorit să discrimineze nicio persoană de etnie romă, cerându-și scuze public pentru incidentul nedorit.

48. Astfel, Colegiul director nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică, opțiunea de prezentare a comentariului părții reclamate aducând atingere cetățenilor români aparținând minorității naționale a romilor prin diminuarea importanței evenimentului și prin transpunerea unei idei despre romi în contextul holocaustului.

Conținutul afirmației

49. Partea reclamată a postat un comentariu în data de 01.08.2022, pe pagina de socializare Facebook a persoanei, prin care a comunicat un mesaj scris, legat de vizita unei delegații formată din persoane de etnie romă la Auschwitz, mesaj ce aduce atingere persoanelor de etnie romă:

Comentariului părții reclamate are următorul conținut: *„De ce vorbiți de romi? Naziștii au urmărit exterminarea evreilor. Nu e cazul să confiscați toate evenimentele trecute.”*

50. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului mesajului către public din postarea supusă controlului este determinantă. Mesajul postat a fost public, vizionarea postărilor și a comentariilor fiind accesibilă oricărui doritor, având astfel un caracter public.

51. Colegiul director constată comportamentul intimidant, ostil și degradant al mesajului, ce rezultă din următoarele considerente:

- mesajul promovează folosirea unei comparații de natură discriminatorie, ce produce un impact puternic și negativ în rândul urmăritorilor site-ului social-media, în conștiința colectivă și în societate.

52. Astfel, suntem în prezența unei atitudini ostile, degradante sau negative față de persoanele aparținând minorității rome pe criteriul etnie, care se fundamentează pe o comparație cu conotație negativă, utilizată în mod deliberat peiorativ, cu scopul de a produce un impact negativ.

Suntem în prezența unei atitudini:

- ostile, degradante sau negative față de persoană/ un grup de persoane,
- care se fundamentează pe o comparație cu mesaj ofensator cu referire la persoanele aparținând minorității naționale a romilor.

53. Acțiunile de exterminare împotriva romilor în cel de-al doilea Război Mondial poartă denumirea de Poraimos, acțiunile genocidului asupra romilor fiind mai puțin studiate decât cele din holocaustul evreiesc. Persecuția și uciderea minorităților rome din Europa s-a petrecut aproximativ în același timp și loc unde se producea genocidul condus de naziști împotriva evreilor în Holocaust. Este dificilă estimarea numărului de victime, comunitatea romă cerând, în ultimii ani, recunoașterea ca victime ale acestor regimuri fasciste care, în

urmă cu 80 de ani au supus unor experimente îngrozitoare și au ucis persoanele de etnie romă, inclusiv copii, femei și vârstnici.¹

În noaptea de 2 spre 3 august 1944, gărzile SS au închis "Lagărul Țiganilor" de la Auschwitz, gazând majoritatea deținuților și trimițând restul romilor în alte lagăre de concentrare, la muncă forțată.² Această dată este acum marcată ca o zi de comemorare a victimelor genocidului. Partea reclamată a postat un comentariu legat de vizita delegației formată din persoane de etnie romă la Auschwitz, prin care semnală că nu e cazul să se scrie despre romi în contextul Holocaustului, acesta fiind atribuit exclusiv evreilor.

Rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor

54. Partea reclamată este o persoană care, în calitatea de șef departament/monitor financiar la Fondul Român de Dezvoltare Socială, a lucrat cu persoane cunoscute public, cetățeni români de etnie romă, în activitatea sa sprijinind organizațiile pentru apărarea și protejarea drepturilor persoanelor de etnie romă. Ori, în acest context dar și raportat la pregătirea intelectuală a părții reclamate, este de natură îndoielnică faptul că nu ar fi cunoscut atât gravitatea mesajului comunicat cât și impactul social al acestui mesaj de negare a istoriei.

55. Libertatea de exprimare este prețioasă pentru orice persoană dar, în mod deosebit, are un caracter indispensabil pentru persoanele care sunt în categoria funcționarilor publici, Fondul Român de Dezvoltare Socială unde reclamata activează fiind un organism de interes public înființat de Guvernul României chiar cu scopul de a asigura managementul unor programe de dezvoltare adresate grupurilor dezavantajate. Este esențial pentru aceste persoane să evite comentariile și mesajele care pot răspândi și pot conduce la creșterea intoleranței atunci când se exprimă în spațiul public.

56. Având în vedere conținutul, contextul, obiectivul urmărit de partea reclamată, rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor, Colegiul director constată că se justifică necesitatea ingerinței statului în libertatea de exprimare. Prin urmare, Colegiul director constată că în speță nu se poate admite invocarea libertății de exprimare, în sensul în care fapta s-ar încadra în limitele acesteia.

Modul în care au fost făcute comentariile

57. Colegiul director urmează a analiza modul în care a fost făcut comentariul și comunicat mesajul scris din postarea respectivă. Reclamata a postat, în data de 01.08.2022, un comentariu pe pagina de socializare Facebook a persoanei de etnie romă D.M., ca reacție la o prezentarea unei informări cu privire la vizita delegației române efectuată în lagărul de la Auschwitz. Postarea domnului aborda un subiect de interes și era urmărită de persoanele interesate, acesta, în calitate de secretar de stat la Ministerul Educației având mii de urmăritori pe pagina sa de Facebook.

¹ [https://ro.wikipedia.org/wiki/Genocidul_romilor_\(Poraimos\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Genocidul_romilor_(Poraimos)),
<https://partidaromilor.ro/holocaustul-romilor/>

² <https://www.eternalechoes.org/ro/for-the-classroom/introductory-articles/the-romani-genocide>

58. Colegiul director apreciază că exprimarea și mesajul scris folosite în postarea reclamatei sunt de natură a atinge o limită prin care să se încalce un drept fundamental, **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

59. Prin urmare, raportat la prezenta cauză, având în vedere contextul în care a fost comunicat mesajul și modalitatea de exprimare, Colegiul director constată că s-a depășit sfera libertății de exprimare, fapt pentru care se impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei ca o formă de discriminare.

60. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se „hrănește” din libertatea de exprimare.** Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este un autor cunoscut/o personalitate, opiniile formulate având un larg impact asupra publicului.

61. Este de observat că dispozițiile OG nr. 137/2000 disting explicit situațiile în care urmarea efectivă a comportamentului discriminatoriu are valențe juridice, exemplificative fiind prevederile art. 2, alin. (1) care sancționează tratamentul diferențiat dacă a avut ca scop afectarea exercițiului sau lipsirea de substanță a drepturilor și libertăților protejate în condiții de egalitate sau, dimpotrivă, nu a avut acest scop dar efectul tratamentului constă tocmai în afectarea exercițiului sau în lipsirea de substanță a drepturilor și libertăților protejate; dispozițiile art. 2, alin. (3), alin. (4), alin. (5); art. 6-11, respectiv art. 14 din ordonanță instituind contravenții de rezultat.

62. În analiza prezentului caz, Colegiul director se raportează și la legislația aplicabilă în domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților și ia act atât de legislația națională, cât și internațională.

63. Din acest punct de vedere se impune a se preciza că persoanele publice, persoanele juridice, furnizorii de servicii, inclusiv instituțiile publice și autoritățile, trebuie să manifeste exigență și preocupare, având în vedere importanța respectării principiului nediscriminării. Or, aceștia trebuie să aibă în vedere această exigență pentru prevenirea oricăror posibile comportamente discriminatorii deoarece dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă, având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratamentul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public. Tratând pe cineva mai puțin favorabil din cauza unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.

Concluzii

64. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscută în general sub denumirea de *Convenția europeană a drepturilor omului*) prevede, la art. 10, alin. 2, limitarea libertății de exprimare: „*Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru*

securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care *Convenția* subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

Totodată art. 17 al *Convenției* interzice abuzul de drept: „*Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.*”

65. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care enumerăm:

- ❖ libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (ex. *Handyside împotriva Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);
- ❖ exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (ex. *Handyside împotriva Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează pe alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (ex. *Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);
- ❖ toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (ex. *Gunduz împotriva Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- ❖ anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al *Convenției* (ex. *Jersild împotriva Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35);
- ❖ presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă una din cele mai bune posibilități de

a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (ex. Lingens împotriva Austriei, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42);

❖ presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (ex. Jersild împotriva Danemarcei [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

❖ nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (ex. Jersild împotriva Danemarcei [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

66. Situația din România este cât se poate de clară privind legalitatea restrângerii. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale promovează respectarea dreptului la demnitate, existând și o protejare a dreptului la demnitate prevăzută prin art. 15 al OG nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare, cu sancțiuni evidente, iar legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

67. Totodată, Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

68. În luarea deciziei s-a ținut cont și de art. 30 al Constituției României care asigură libertatea de exprimare dar prevede și limitele acestei libertăți:

69. Față de toate aceste considerente, Colegiul director a constatat că partea reclamată a săvârșit o faptă de discriminare, prin încălcarea demnității umane a persoanelor de etnie romă, mesajul transmis prin intermediul postării publice depășind limitele libertății de exprimare și constituind un discurs care a avut ca scop sau care a vizat crearea unei atmosfere degradante, ostile, umilitoare la adresa cetățenilor aparținând minorității naționale a romilor, urmând să aplice reclamatei sancțiunea cu amendă.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20, alin. (2) din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu un număr de 7 voturi *pentru* și două *abțineri* pentru constatarea faptei de discriminare, din numărul total de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare potrivit art. 15 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată.
2. Aplică sancțiunea cu avertisment pentru partea reclamată ... pentru faptele prevăzute la art. 15 din OG nr. 137/2000, potrivit art. 5 alin. (2) și art. 7 alin. (3) din OG nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare.
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și a Legii nr. 554/2004, a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări au fost:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

Redactată și motivată: FI

Data redactării: 19.01.2024

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și a Legii 554/2004, a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.